

Význam IX. sjezdu KSČ pro výstavbu ČSLA

Před třiceti lety, ve dnech 25. — 29. 5. 1949, se konal v Praze IX. sjezd Komunistické strany Československa. Sjezd vytyčil generální linii budování socialismu, která byla ve své nejstručnější podobě formulována v deseti bodech zprávy ústředního výboru strany. Na sjezdu ji přednesl předseda Klement Gottwald. Zpráva obsahovala všechny otázky strategie a taktiky pro přechodné období od kapitalismu k socialismu. Tato linie představovala vnitřně sklobený program, který určoval základní úkoly a směr, jakým má strana za nejširší účasti lidu rozvinout budování socialismu.

Mimořádný význam IX. sjezdu spočíval především v tom, že to byl první sjezd v dějinách strany i českého a slovenského lidu, kdy se strana stala činitelem plně odpovědným za další osudy našich národů a československého státu.

Význam sjezdu nebyl omezen jen na naši republiku. Jeho jednání se zájmem sledovaly pokrokové síly za hranicemi. Sjezd se konal v době zostřujícího se boje sil míru proti silám války a reakce. Vinou západních velmocí byla rozbita protifašistická koalice z druhé světové války. Militaristické imperialistické kruhy USA a

dalších zemí prosadily založení agresivního Severoatlantického paktu a netajily se svým úsilím o změnu režimu v lidově demokratických státech. Proto jeho jednání a zejména plnění linie, kterou vytyčil, bylo důležitým přínosem k upevnění míru a růstu pokrokových sil ve světě.

Cestu k realizaci hlubokých socialistických přeměn československé společnosti otevřel předcházející boj dělnické třídy a dalších pokrokových složek našich národů pod vedením komunistické strany. Strana dokázala využít všech příznivých objektivních a subjektivních podmínek, které přineslo osvobození Československa Sovětskou armádou, porážka fašismu, rozvoj národně demokratické revoluce v revoluci socialistickou, odrazit všechny pokusy reakce o narušení tohoto vývoje a přivést pracující k rozhodnému vítězství v únoru 1948.

Únorové vítězství dělnické třídy a všeho pracujícího lidu vešlo do historie našeho státu jako rozhodující, třídní a politické střetnutí o charakter dalšího rozvoje v Československu a jako neoddelitelná součást světového zápasu mezi socialismem a kapitalismem. V únoru 1948 komunistická strana, dělnická třída a pracující

úspěšně odrazili pokus o kontrarevoluční puč a o návrat ke starým předválečným poměrům, vítězně dovršili svůj boj za svržení moci buržoazie a vytvořili rozhodující předpoklady, aby v naší zemi mohla být uskutečněna rozsáhlá socialistická přestavba a výstavba společnosti.

Místo Vítězného února 1948 v dějinách našeho lidu, našich národů a národností, československého státu je dáno tím, že definitivně uzavřel epochu jejich života a existence ve vykořisťovatelských společenských řádech a otevřel před nimi perspektivu budování nové, spravedlivé společnosti, zbavené všech forem sociálního a národnostního útlaču, společnosti socialistické a v další perspektivě komunistické.

Tato vpravdě historická skutečnost je dalekosáhlým důsledkem toho, že v únoru 1948 byla dovršena hlavní otázka revoluce — otázka moci — ve prospěch dělnické třídy a jejich spojenců. Vítězný únor dovršil proces přerůstání národní a demokratické revoluce v revoluci socialistickou v politické oblasti a umožnil, aby socialistická revoluce, která uchopením moci začíná, se rozšířila do plné šíře a hloubky. V souladu s touto politicko-mocenskou změnou a jejími vnitropolitickými důsledky se rozhodlo současně o mezinárodním postavení Československa. V zahraničně politické oblasti šlo v Únoru o to, půjde-li náš stát dále cestou spojenectví a spolupráce se Sovětským svazem a ostatními lidově demokratickými státy, nebo bude-li tato nastoupená cesta přerušena a republika se stane opět objektem politiky západních imperialistických států. I v této oblasti padlo jednoznačné rozhodnutí. Československo upevnilo a prohloubilo spojenectví se Sovětským svazem a lidově demokratickými státy, které se daly rovněž cestou socialismu. Tím současně posílilo svou obranyschopnost.

Únor 1948 se stal prvořadým mezníkem nejen celospolečenského významu, ale též zásadním předělem ve vývoji vojenské politiky strany, ve výstavbě ČSLA a obranyschopnosti státu v celku. Únorové vítěz-

ství dělnické třídy změnilo zásadním způsobem postavení ozbrojených sil ve společnosti a vytvořilo podmínky pro výstavbu československé armády nového typu. Byla otevřena cesta, aby se armáda jako páteř vojenské síly státu stala spolehlivým mocenským nástrojem obrany diktatury proti vnějšímu i vnitřnímu nepříteli.

Význam Února 1948 pro budování armády nového typu vyjádřil výstižně Klement Gottwald ve svém prvním armádním rozkaze ze dne 16. června 1948: „Únorovým vítězstvím lidu vstoupilo budování branné moci do rozhodujícího období.“ (KSC o ozbrojených silách. Dokumenty 1918—1976. Praha 1976, str. 241.) A dále Klement Gottwald rozvedl obsah tohoto období: „Naši snahou musí být vybudovat naprosto spolehlivou armádu, věrnou lidu, zcela oddanou lidově demokratickému řádu, vyspělou politicky, prodchnutou uvědomělou kázní, vládoucí vysokým vojenským uměním a vybavenou moderními zbraněmi a technickými prostředky. Musíme se stále zdokonalovat a učit zejména pak od našeho největšího spojence, armády sovětské. Naši povinností bude jít vždy s požadavkem doby a s pokrokem vojenského vývoje. Úkolem je dosáhnout, aby se armáda stala pevnou a spolehlivou záštitou svobody, nezávislosti a lidově demokratického řádu.“ (Tamtéž, str. 241—242.)

Rozkaz prvního dělnického prezidenta Klementa Gottwalda znamenal jednoznačnou orientaci a současně nástup k výstavbě socialistické armády na základě leninských principů výstavby armády nového typu, které teoreticky rozpracoval V. I. Lenin, rozvíjela a prakticky prověřovala KSSS ve své činnosti při výstavbě Sovětské armády. Jejich význam spočívá v tom, že to jsou ve své podstatě závěry zobecněných vojenskohistorických zkušeností boje pracujících proti vykořisťovatelům, zkušenosti z proletářských revolucí a občanských válek a praxe socialistického budování. Tyto principy mají obecnou platnost pro výstavbu armády všech socialistických států, které je tvůrčím způsobem uplatňují a rozvíjejí.

Přes obrovský význam únorové vítěznosti pracujícího lidu znamenalo teprve počátek cesty k výstavbě socialismu a armády socialistického státu. Vyřešilo základní otázku revoluce — otázku moci. Dělnická třída v čele s komunistickou stranou se stala vládnoucí třídou. Nastolení diktatury znamenalo historický mezník v dějinách Československa. Umožnilo dělnické třídě pod vedením KSČ přistoupit k realizaci hlubokých socialistických přeměn československé společnosti a zabezpečit na kvalitativně novém stupni obranu této společnosti. Československým ozbrojeným silám připadl velmi odpovědný a čestný úkol — stát se pevnou a spolehlivou záštitou svobody, nezávislosti a lidově demokratického řádu, stát na stráž proti případným útokům nepřátelských sil a chránit výsledky budovatelské práce našeho lidu.

Některá opatření pro výstavbu armády přijala strana krátce po únoru 1948. Šlo zejména o očistu velitelského sboru od reakčních živlů, která byla nedostatečně uskutečněna po roce 1945 a stala se vážnou brzdou výstavby lidové armády. Z dalších významných opatření můžeme uvést vytvoření útvarových organizací v armádě v říjnu roku 1948 a příslušných řídicích orgánů (divizní, oblastní a armádní velení stranické práce). V téže době v říjnu 1948 zahájily svou činnost školy důstojnického dorostu, které začaly připravovat nové velitelské kádry zejména z řad dělnické a rolnické mládeže. Tím byla sledována lidovost, demokratičnost a uvědomělost velitelského sboru. Uvědomělost velitelského sboru byla posílena rovněž zavedením pravidelné politické výchovy, která byla zahájena na podzim roku 1948.

Tyto změny představovaly významný pokrok ve výstavbě československé armády po vzoru Sovětské armády, jak to vyžadoval již Košický vládní program v dubnu v roce 1945. Přes svou závažnost znamenaly pouze první praktická opatření v revoluční přestavbě československých ozbrojených sil v socialistickém duchu. Dlouhodobě koncipovanou směrnicí, začleněnou

do komplexní — generální linie výstavby socialismu, přinesl IX. sjezd KSČ.

Pro přípravu IX. sjezdu je charakteristická široká účast členů strany, včetně vojáků. V březnu 1949 se ústřední výbor KSČ obrátil na všechny členy strany s dopisem, v němž vyjadřoval všechny základní úkoly spojené s výstavbou socialismu. Členové strany prodiskutovali ve svých základních organizacích jednotlivé části dopisu a v tisících rezolucích vyjádřili své připomínky i souhlas s navrhovanou generální linií. U příležitosti IX. sjezdu se rovněž neobyčejně rozvinula iniciativa pracujících. Byla to tak známá „Akce darů IX. sjezdu KSČ“. Pracující lid tak vyjadřoval svou důvěru ke straně a svůj kladný vztah k poúnorovým změnám. Tyto akce darů na počest IX. sjezdu se rozvíjely i v armádě. Vojáci vypomáhali v patronátních závodech, odpracovali desetitisíce hodin v průmyslu i v zemědělství, rozvíjeli i nový vztah k plnění úkolů vojenské služby, ke zvyšování bdělosti a ostražitosti.

Pro generální linii IX. sjezdu je příznačné spojení dlouhodobých cílů s aktuálními úkoly, které stály bezprostředně před stranou a společností. Na první místo sjezd postavil vybudovat materiálně technickou základnu socialismu. To znamenalo

- rozvinout výrobní síly v celém národním hospodářství na základě prvního pětiletého plánu;

- uskutečnit socialistickou industrializaci Slovenska jako součást jednotné materiálně technické základny socialismu i jako jeden z důležitých aspektů řešení národnostní otázky;

- vybudovat socialistické výrobní vztahy rozšiřováním a upevňováním socialistického sektoru národního hospodářství na základě omezování a zatlačování kapitalistických prvků, jež bylo spojeno s nástupem k socialistické přestavbě vesnice;

- zvyšovat životní úroveň lidu především odstraněním nedostatku potravin a

spotřebního zboží a vytvářet podmínky pro zrušení přídelového zásobovacího systému.

V souvislosti s úkolem vybudovat sociálně ekonomickou základnu socialismu řešil IX. sjezd i úkoly v oblasti politické nadstavby. Zdůraznil, že je nutné upevňovat a rozvíjet socialistický stát jako nejdůležitější nástroj dělnické třídy v boji za socialismus, že cesta k socialismu je a bude i po únorovém vítězství cestou třídního boje. Znovu vyzdvihl funkci obrozené Národní fronty jako politického výrazu třídního svazku pracujícího lidu měst a venkova.

Velkou pozornost věnoval IX. sjezd otázkám kulturní revoluce. Revoluční přeměny v oblasti ideologické a v kulturním životě společnosti znamenaly zejména:

- zpřístupnit kulturu a vzdělání nejširším vrstvám pracujících;
- umožnit studium na vysokých školách dětem dělnické třídy a pracujícího rolnictva;
- bojovat proti buržoazní ideologii za vítězství marxistického světového názoru, za vítězství idejí socialistického vlastenectví a proletářského internacionalismu nad buržoazním nacionalismem a kosmopolitismem;
- vytvářet a vychovávat vlastní inteligenci, ideologicky a třídně spjatou s dělnickou třídou.

Sjezd zdůraznil, že základem zahraničně politické koncepce je dějinnou zkušeností prověřené přátelství a všestranná spolupráce se Sovětským svazem a zeměmi socialistického společenství. Tato zahraniční politika směřuje k upevnění míru, jehož udržení je jednou z rozhodujících podmínek k budování socialismu.

Nedílnou součástí generální linie bylo budování silné, ideově jednotné a akceschopné Komunistické strany Československa podle leninských principů výstavby, života a činnosti revoluční dělnické strany.

IX. sjezd měl fundamentální význam v celém dalším vývoji a činnosti strany. Určoval její postup v celém dalším období budování socialismu v naší vlasti. Zna-

menal velký nástup KSČ do boje za vybudování socialismu.

IX. sjezd v souladu s generální linií výstavby socialismu a objektivními podmínkami řešil současně též zajištění bezpečnosti, nezávislosti a obranyschopnosti země. KSČ tvůrčím způsobem uplatnila leninskou tezi o jednotě budování a obrany socialistické vlasti.

IX. sjezd se tak stal též nástupem do další etapy za vybudování lidově demokratické armády jako spolehlivého mocenského nástroje dělnické třídy, schopného zajistit svobodu a samostatnost našich národů a pokojné budovatelské úsilí našeho lidu. Jako taková mohla sehrát i úlohu pevného spojení bratrské Sovětské armády a lidově demokratických států a být účinným nástrojem boje za světový mír.

Vojenskopolitické závěry IX. sjezdu tak organicky navázaly a dále rozvinuly předchozí úsilí strany v boji o lidovou armádu, závěry Košického vládního programu, armádní rozkaz Klementa Gottwalda ze 16. června 1948 a rovněž praktická opatření, jež strana přijala po Únoru 1948. Vojenskopolitické závěry IX. sjezdu byly realizovány a dále tvůrčím způsobem rozvíjeny po celé historické období přechodu od kapitalismu k socialismu, období budování základů socialismu. Položily tak základy pro úspěšnou výstavbu ČSLA v období budování rozvinuté socialistické společnosti všestranně koncipované v usnesení XIV. sjezdu strany.

Třicet let, která uplynula od historického IX. sjezdu strany, budou nesporně příležitostí k hodnocení dosavadní cesty, současného stavu i zamyšlení nad dalšími perspektivami a zlepšováním práce. Důkazem toho je i obsah vystoupení ministra národní obrany ČSSR armádního generála Martina Džúra na Hradě u příležitosti 30. výročí Dne Československé lidové armády. Ve svém vystoupení uvedl, že „letošní oslavy Dne Československé lidové armády se uskutečňují ve znamení úspěšné bilance výsledků třicetileté cesty naší společnosti k socialismu, k nimž se důstojně řa-

dí i výsledky, jichž příslušníci naší lidové armády dosahují při zajišťování obrany republiky a mírového života našeho lidu.“ (Vojáci splní své úkoly, Rudé právo 7. 10. 1978.) Zdůraznil dále, že „Československá lidová armáda věnuje vysokou pozornost soustavnému prohlubování internacionálního spojení a spolupráci se slavnou Sovětskou armádou a ostatními armádami členských států Varšavské smlouvy, jako významné zbraně proti militaristické poli-

tice světového imperialismu, především zemí NATO... Příslušníci ČSLA splnili náročné úkoly, které na tento výcvikový rok pro naši lidovou armádu vyplynuly z usnesení XV. sjezdu KSČ. Dosažené výsledky mají svůj základ v upevnění morálně politického stavu příslušníků armády. Jsou výrazem její oddanosti k socialistickému zřízení, vysoké důvěry v politiku KSČ, kterou svou obětavou činností prací aktivně podporují.“ (Tamtéž.)